

17^ο

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΔΑΣΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

**“Η Συμβολή της Σύγχρονης Δασοπονίας
και των Προστατευόμενων Περιοχών
στη Βιώσιμη Ανάπτυξη”**

Αργοστόλι Κεφαλονιάς, 4-7 Οκτωβρίου 2015
Δημοτικό Θέατρο Κέφαλος

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Με την υποστήριξη/αιγίδα

ΔΗΜΟΣ
ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΙΟΝΙΩΝ
ΝΗΣΙΩΝ

Αποκέντρωση Διεύθυνση Βιοκλιματικού,
Αγροτικής Εκπαίδευσης και
Αγροτικού Περιβάλλοντος

ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΑΝΑΓΕΥΡΟΤΙΚΗΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
& ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Προσκεκλημένες Ομιλίες

Εις μνήμην Σπύρου Ντάφη

Δρ. Δημήτριος Φοίτος, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ

Οι Προστατευόμενες Περιοχές ως Μοχλός Αειφόρου Ανάπτυξης σε Τοπικό και Εθνικό Επίπεδο

Δρ. Τσιτσώνη Θέκλ.α. Καθηγήτρια Α.Π.Θ. και Πρόεδρος του ΔΣ του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού.

Περίληψη

Οι προστατευόμενες περιοχές καλούνται να λειτουργήσουν και να εκπληρώσουν το σκοπό τους μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αειφόρου ανάπτυξης και διαχείρισης των φυσικών πόρων, το οποίο ρυθμίζεται από μία πληθώρα πολιτικών πρακτικών και αναπτυξιακών αντιλήψεων. Υπόκεινται σε καθεστώς ειδικής διαχείρισης και έχουν να αντιμετωπίσουν αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα και απαιτήσεις, η εναρμόνιση των οποίων πρέπει να ασκείται με τρόπο πού να εξασφαλίζεται η προστασία των φυσικών πόρων και παράλληλα το μέγιστο όφελος για το κοινωνικό σύνολο. Η διευθέτηση αυτή είναι δυνατή μόνο με την κατάρτιση ολοκληρωμένων προγραμμάτων βιώσιμης ανάπτυξης τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών ανέλαβαν οι Φορείς Διαχείρισης που θεσμοθετήθηκαν το 1999. Οι προστατευόμενες περιοχές θεωρούνται ως κατ' εξοχήν πρόσφορες περιοχές για την ανάπτυξη υποδομών αναψυχής, εκπαίδευσης, βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας και βέβαια οικοτουρισμού. Στόχος αυτών των δραστηριοτήτων είναι η τόνωση της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας και η οικονομική υποστήριξη της λειτουργίας της προστατευόμενης περιοχής. Η βιώσιμη ανάπτυξη στις προστατευόμενες περιοχές στηρίζεται σε 3 άξονες: α) το φυσικό περιβάλλον, ο βαθμός χρήσης του οποίου ορίζεται ως φέρουσα ικανότητα του τόπου, δηλαδή το όριο της ανθρώπινης δραστηριότητας που αν ξεπεραστεί θα επιδεινώσει το επίπεδο των φυσικών πόρων και επομένως το επίπεδο ικανοποίησης των επισκεπτών, β) το κοινωνικό περιβάλλον που αφορά τις απόψεις των κατοίκων και γ) το οικονομικό περιβάλλον όπου αναλύονται οι ανάγκες της τοπικής οικονομίας. Η κατάρτιση των ολοκληρωμένων προγραμμάτων βιώσιμης ανάπτυξης, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο στηρίζεται στη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων και χρησιμοποιεί ως εργαλεία τη συστηματική προβολή της περιοχής, τη συγκρότηση ιδιαίτερης διαφημιστικής εικόνας της περιοχής, τη διαρκή αναζήτηση νέων αγορών και ομάδων στόχων, και τέλος τη συνεργασία με κατοίκους, κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς και επιχειρήσεις της περιοχής. Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού έχει σημαντική επίδραση στο βιοτικό επίπεδο των κατοίκων που βρίσκονται κοντά σε προστατευμένες περιοχές και αυτό γιατί δημιουργεί θέσεις εργασίας, οικονομικά έσοδα, έργα υποδομής, πολιτιστική ανάπτυξη και εντέλει αύξηση της προστασίας του περιβάλλοντος. Πολλά από τα κοινωνικά και οικονομικά πλεονεκτήματα των προστατευόμενων περιοχών δεν είναι πάντα δυνατόν να αποτιμηθούν με βάση τους υφιστάμενους νόμους της αγοράς. Οι Φορείς Διαχείρισης τοπικά και κεντρικά μπορούν να παίξουν εδώ σημαντικό ρόλο.

Λέξεις κλειδιά: Βιώσιμη ανάπτυξη, Φορείς Διαχείρισης, Εναλλακτικός Τουρισμός, Οικοτουρισμός, Εθνικός Δρυμός Παρνασσού.

Εισαγωγή

Ο Οδυσσέας Ελύτης αναφέρει: «...ένα τοπίο δεν είναι όπως το αντιλαμβάνονται μερικοί, κάποιο απλώς, σύνολο γης, φυτών και υδάτων. Είναι η προβολή ενός λαού επάνω στην ύλη».

Η βιοποικιλότητα του πλανήτη Γη, περιβαλλοντικό και οικονομικό απόθεμα, απειλείται από την απληστία και αδιαφορία του σύγχρονου ανθρώπου. Σημαντικότεροι υποβαθμιστικοί παράγοντες του φυσικού περιβάλλοντος σε παγκόσμιο επίπεδο είναι η ρύπανση της ατμόσφαιρας και των υπόγειων υδροφορέων, η αποψίλωση τεράστιων δασικών εκτάσεων, η συνεχώς εκτεινόμενη αστικοποίηση – δόμηση, η κατασκευή ηλεκτροπαραγωγικών μονάδων συμβατικών και πυρηνικών, η λειτουργία λατομικών και μεταλλευτικών επιχειρήσεων, η εκτροπή ποταμών, η παραγωγή λυμάτων καθώς και η επερχόμενη κλιματική αλλαγή. Η αύξηση της θερμοκρασίας μέσα στα επόμενα 100 χρόνια, θα μετατοπίσει τις κλιματικές ζώνες προς τους πόλους και προς μεγαλύτερα υψόμετρα, για τα μέσα γεωγραφικά πλάτη. Καθώς το κάθε είδος πρέπει σε μικρό σχετικά χρονικό διάστημα να ανταποκριθεί στις νέες συνθήκες, η γεωγραφική εξάπλωση και σύνθεση των οικοσυστημάτων θα αλλάξει και τα είδη που δε θα μπορέσουν να προσαρμοστούν αρκετά γρήγορα, θα κινδυνέψουν με εξαφάνιση (Σχ. 1).

Σχήμα 1. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (Πηγή: Γ. Γεωργίου 2010)

Η συνεχής εξαφάνιση πολλών ειδών ή μοναδικών τοπίων, έχει ως αποτέλεσμα τη διεθνή κινητοποίηση για τη λήψη μέτρων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Έτσι, τέθηκαν υπό προστασία περιοχές με ιδιαίτερη αξία για τη διατήρηση μοναδικών ή σπάνιων χαρακτηριστικών, οι οποίες θεσμοθετήθηκαν ως Προστατευόμενες Περιοχές.

Προστατευόμενες Περιοχές και Φορείς Διαχείρισης

Ειδικότεροι λόγοι δημιουργίας τους είναι το τεράστιο ενδιαφέρον για όλους τους ζωντανούς οργανισμούς του πλανήτη, το πλούσιο γενετικό υλικό των φυσικών οικοσυστημάτων, χρήσιμο επιστημονικά, η μοναδική ομορφιά των τοπίων που αποτελεί φυσική μας κληρονομιά, εκπαιδευτικοί και πολιτιστικοί λόγοι καθώς και ευκαιρίες υπαίθριας αναψυχής για τους πολίτες.

Ως Προστατευόμενη Περιοχή σύμφωνα με τον ορισμό που δόθηκε από τη Διεθνή Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN), χαρακτηρίζεται μία χερσαία ή θαλάσσια έκταση, αφιερωμένη στην προστασία και διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και των φυσικών και συναφών πολιτιστικών πόρων, η οποία υπόκειται σε διαχείριση με νομικά μέσα ή άλλους αποτελεσματικούς τρόπους. Τα Εθνικά Πάρκα είναι η πιο γνωστή κατηγορία Προστατευμένων Περιοχών όπως τις ταξινόμησε η Διεθνή Ένωση. Στην Ελλάδα τα Εθνικά Πάρκα στις Ορεινές περιοχές που προστατεύουν δασικά οικοσυστήματα, ονομάζονται, Εθνικοί Δρυμοί.

Η πρώτη συντονισμένη προσπάθεια θεσμοθέτησης των Προστατευόμενων Περιοχών έγινε το 1872 κατά το οποίο δημοσιεύτηκε ο νόμος ίδρυσης του πρώτου Εθνικού Πάρκου στις ΗΠΑ, του Yellowstone.

Ο θεσμός των Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα εμφανίζεται με το Ν.4173/1929 «περί προστατευτικών δασών», ακολούθησε η πρώτη προσπάθεια δημιουργίας Προστατευόμενων Περιοχών με την έκδοση του Ν.856/1937 «περί εθνικών Δρυμών» και το 1938 ιδρύθηκαν οι πρώτοι Εθνικοί Δρυμοί του Ολύμπου και του Παρνασσού.

Η αρχική άποψη που επικρατούσε ήταν η απόλυτη προστασία των Προστατευόμενων Περιοχών με την απουσία του ανθρώπου και των παρεμβάσεών του, διότι ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος ήταν έννοιες ασύμβατες. Στην πορεία η άποψη αυτή εγκαταλείφθηκε και έδωσε τη θέση της στην ενσωμάτωση της Προστατευόμενης Περιοχής στο ευρύτερο οικολογικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. Η αντίληψη αυτή ενισχύθηκε με το Ν.1650/16.10.1986, ο οποίος περιέχει δύο σημαντικές ρυθμίσεις στο κεφάλαιο Δ' «για την προστασία της φύσης και του τοπίου».

Η πρώτη αναφέρεται στο χαρακτηρισμό των Προστατευόμενων Περιοχών ανάλογα με τα αντικείμενα προστασίας και διατήρησης:

- Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης
- Περιοχές προστασίας της φύσης
- Εθνικά πάρκα
- Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί, προστατευόμενα τοπία και στοιχεία του τοπίου
- Περιοχές οικοανάπτυξης.

Η δεύτερη ρύθμιση αφορά στον καθορισμό ειδικής διαδικασίας κήρυξης και διαχείρισης των νέων Προστατευόμενων Περιοχών. Με τον παραπάνω νόμο προβλέπεται η σύσταση εξειδικευμένου Φορέα Διαχείρισης, ο οποίος θα έχει την ευθύνη για κάθε Προστατευόμενη Περιοχή.

Για την κήρυξη των περιοχών ως Προστατευόμενων σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (Ν.1650/86), προαπαιτείται η εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ).

Η βελτίωση του θεσμού των Προστατευόμενων Περιοχών στη χώρα μας στηρίζεται σε δύο Οδηγίες της Ε.Ε με τα σχετικά προγράμματα χρηματοδότησης.

- Οδηγία 79/409 (για τη διατήρηση των άγριων πτηνών)
- Οδηγία 92/43 (για τη διατήρηση των οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας).

Σκοπός των Οδηγιών είναι να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας, πανίδας και ορνιθοπανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η συνθήκη.

Το πλαίσιο διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών της χώρας ορίζεται από το Ν.3937/99 «χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη», ο οποίος συμπληρώθηκε από το Ν.3937/2011 για «διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις».

Η θεσμοθέτηση μιας Προστατευόμενης Περιοχής δεν αρκεί, χρειάζεται και ένα αποτελεσματικό καθεστώς, με συγκεκριμένες ζώνες, κατηγορίες, περιορισμούς και εξειδικεύσεις. Ιδιαίτερα για τις περιοχές αυτές, ως διαχείριση ορίζεται το σύνολο των ενεργειών και μέτρων που είναι απαραίτητα για την προστασία, οργάνωση και λειτουργία τους και στοχεύουν στην ανάδειξη όλων των αξιών και των λειτουργιών τους (οικολογικών, αισθητικών, ιστορικών, πολιτιστικών, οικονομικών κ.ά.), χωρίς να παραγνωρίζεται ο κύριος στόχος της προστασίας κάθε περιοχής.

Το διαχειριστικό σχέδιο τροποποιεί, συμπληρώνει ή εξειδικεύει το βασικό νομοθετικό πλαίσιο που διέπει μια Προστατευόμενη Περιοχή. Αποτελείται από επτά νομοθετικές πράξεις που είναι:

- η κοινή υπουργική απόφαση (ΚΥΑ) ή το προεδρικό διάταγμα οριοθέτησης της ΠΠ,
- η ΚΥΑ συγκρότησης του ΦΔ,
- η ΚΥΑ στελέχωσης του διοικητικού συμβουλίου του ΦΔ και
- οι τέσσερις κανονισμοί λειτουργίας που ορίζουν: τη λειτουργία του διοικητικού συμβουλίου του ΦΔ, τη λειτουργία των υπηρεσιών προσωπικού του ΦΔ, τις διαδικασίες ανάθεσης έργων, μελετών και προμηθειών και τους μηχανισμούς οικονομικής διαχείρισης του ΦΔ.

Επιπλέον, έχει συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα (πενταετία για τη χώρα μας) και θεωρείται μια συνεχής κυκλική διαδικασία που αποτελείται από τρεις κύριες ενότητες:

α) προετοιμασία,

β) εφαρμογή,

γ) παρακολούθηση, αξιολόγηση και αναμόρφωση.

Βασικοί στόχοι της διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών, είναι:

- Η διαφύλαξη της ποιότητας του περιβάλλοντος με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την
- προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων,
- Η προώθηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης
- Η αξιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων της περιοχής, όπως των οπτικών πόρων, της ιστορίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς, για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού 12 μήνες το χρόνο.
- Η προώθηση παραδοσιακών, βιολογικών προϊόντων, αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών.
- Η ανάπτυξη της ορεινής οικονομίας, οικοτεχνίας και γενικά των παραδοσιακών δραστηριοτήτων.
- Η προώθηση όλων των δράσεων με επίκεντρο την τοπική κοινωνία.

Όλα τα παραπάνω δε θα έχουν καμία αξία αν δεν ενταχθούν, ιεραρχηθούν και δρομολογηθούν στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης και ανάπτυξης των περιοχών αυτών με τη διασφάλιση βιώσιμων, μακροπρόθεσμων λειτουργιών και κοινωνικο-οικονομικών ωφελειών σε συνδυασμό με την άριστη χρήση των περιβαλλοντικών πόρων και το σεβασμό στην κοινωνικο-πολιτιστική αυθεντικότητα των τοπικών κοινοτήτων.

Την εφαρμογή των ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης και ανάπτυξης των Προστατευόμενων Περιοχών ανέλαβαν οι 28 Φορείς Διαχείρισης, που ιδρύθηκαν με το Ν.3937/99, όπως συμπληρώθηκε με το Ν.3044/2002, που ορίζουν τα σχετικά με τη σύσταση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες τους και είναι οι εξής: 1. ΦΔ Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου, 2. ΦΔ Εθνικού Πάρκου Σχινιά-Μαραθώνα, 3. ΦΔ Εθνικών Δρυμών Βίκου - Αώου και Πίνδου, 4. ΦΔ Εθνικού Δρυμού Πρεσπών, 5. ΦΔ Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου, 6. ΦΔ Εθνικού Δρυμού Αίνου, 7. ΦΔ Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου, 8. ΦΔ Εθνικού Δρυμού Ολύμπου, 9. ΦΔ Λίμνης Κερκίνης, 10. ΦΔ Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς, 11. ΦΔ Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου, 12. ΦΔ Εθνικού Δρυμού Παρνασσού, 13. ΦΔ Δέλτα Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα, 14. ΦΔ Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας, 15. ΦΔ Λιμνών Κορώνεια-Βόλβη, 16. ΦΔ Εθνικού Δρυμού Οίτης, 17. ΦΔ Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Βορείων Σποράδων, 18. ΦΔ Στενών και Εκβολών ποταμών Καλαμά και Αχέροντα, 19. ΦΔ Δέλτα Νέστου-Βιστωνίδας- Ισμαρίδας, 20. ΦΔ Χελμού-Βουραϊκού, 21. ΦΔ Όρους Πάρωνα και Υγρότοπου Μουστού, 22. ΦΔ Οροσειράς Ροδόπης, 23. ΦΔ Λίμνης Παμβώτιδας, 24. ΦΔ Κάρπαθου-Σαρίας, 25. ΦΔ Υγρότοπων Αμβρακικού, 26. ΦΔ Κάρλας-Μαυροβούνιου-Κεφαλόβρυσου Βελεστίνου, 27. ΦΔ Υγρότοπων Κοτυχίου-Στροφυλιάς, 28. ΦΔ Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου.

Είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, εποπτεύονται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, διοικούνται από Διοικητικά Συμβούλια, που συγκροτούνται από εκπροσώπους υπουργείων, υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκπροσώπους Μ.Κ.Ο. και ειδικούς επιστήμονες και έχουν ως στόχους:

- Τη διατήρηση των φυσικών πόρων, της βιοποικιλότητας και γενικότερα την προστασία του συνόλου της περιοχής,
- Την προώθηση και υλοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης,
- Την προσέλκυση επισκεπτών και την προβολή και ανάδειξη των αξιών της Προστατευόμενης Περιοχής,
- Την αειφόρο χρήση των οικοσυστημάτων της Προστατευόμενης Περιοχής και γενικότερα, τη συμβατή με την προστασία και διατήρηση, κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής,
- Την ανάπτυξη συνεργασιών με ερευνητικά κέντρα, πανεπιστημιακά ιδρύματα και ΜΚΟ.

Στις προτεραιότητες των Φορέων Διαχείρισης σήμερα περιλαμβάνονται:

- Η υλοποίηση του Έργου «Παρακολούθηση Τύπων Οικοτόπων και Ειδών», καθώς και προγραμμάτων για την προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας στις Προστατευόμενες Περιοχές
- Η συνδρομή στην έκδοση, όπου δεν υπάρχει, Π.Δ. για τον καθορισμό των ορίων της Προστατευόμενης Περιοχής.
- Η ολοκλήρωση των σχεδίων διαχείρισης

- Η φύλαξη της Προστατευόμενης Περιοχής
- Η ενημέρωση του κοινού
- Η εξεύρεση πόρων αυτοχρηματοδότησής τους για τη συστηματική τους απεξάρτηση από την κεντρική εξουσία.

Το κυριότερο όμως μέλημά τους, είναι, η τοπική ανάπτυξη ανθρωπογενών δραστηριοτήτων, που θα είναι συμβατές με την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος,

Επιπλέον, σημαντικό στοιχείο για την εξομάλυνση και την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των βασικών μετόχων που εμπλέκονται στην πολιτική διαχείρισης, προστασίας και ανάδειξης των Προστατευόμενων Περιοχών (ΟΤΑ, ΑΕΙ, ΜΚΟ και Υπουργείου), θα αποτελέσει ο καθορισμός των διαφορετικών ρόλων και αρμοδιοτήτων που έχει ο καθένας να επιτελέσει.

Προστατευόμενες Περιοχές και Αειφόρος Ανάπτυξη

Οι Προστατευόμενες Περιοχές παρέχουν τη δυνατότητα απόκτησης συγκριτικού οικονομικού πλεονεκτήματος σε Τοπικό, Περιφερειακό αλλά και Εθνικό επίπεδο από το γεγονός ότι δρουν ως μοχλός αειφόρου ανάπτυξης και καλούνται να λειτουργήσουν και να εκπληρώσουν το σκοπό τους μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ανάπτυξης και διαχείρισης των φυσικών πόρων, το οποίο ρυθμίζεται από μία πληθώρα πολιτικών πρακτικών και αναπτυξιακών αντιλήψεων. Τα τελευταία χρόνια, ο όρος αειφορία απέκτησε ιδιαίτερο ενδιαφέρον αφού επαναπροσδιορίζει τις σχέσεις του ανθρώπου με τη φύση. Η γενική σημασία του όρου εμπεριέχει εκτός από την εκμετάλλευση και την έννοια της διατήρησης και ανανέωσης ενός πόρου, μιας διαδικασίας ή μιας περιβαλλοντικής ιδιότητας σε διαρκή βάση. Σε ότι αφορά τον όρο αειφόρος ανάπτυξη, ένας από τους πιο δημοφιλείς ορισμούς είναι αυτός της Παγκόσμιας Επιτροπής για το περιβάλλον και την ανάπτυξη, που λέει ότι «Αειφόρος ή αειφορική ή βιώσιμη είναι η ανάπτυξη εκείνη, η οποία καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να διακυβεύει τη δυνατότητα των μελλοντικών γενιών να καλύψουν τις ανάγκες τους».

Προωθείται λοιπόν η «ενεργός διαχείριση» των Προστατευόμενων Περιοχών για την εξυπηρέτηση όλων των αξιών, λειτουργιών και δραστηριοτήτων που έχουν, χωρίς βεβαίως να παραγνωρίζεται ο πρωταρχικός σκοπός τους, η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Η αειφόρος ανάπτυξη στις Προστατευόμενες Περιοχές στηρίζεται σε 3 άξονες: α) το φυσικό περιβάλλον, ο βαθμός χρήσης του οποίου ορίζεται ως **φέρουσα ικανότητα** του τόπου, δηλαδή το όριο της ανθρώπινης δραστηριότητας που αν ξεπεραστεί θα επιδεινώσει το επίπεδο των φυσικών πόρων και επομένως το επίπεδο ικανοποίησης των επισκεπτών, β) το κοινωνικό περιβάλλον, που αφορά τις απόψεις των κατοίκων και γ) το οικονομικό περιβάλλον, όπου αναλύονται οι ανάγκες της τοπικής οικονομίας.

Η κατάρτιση των ολοκληρωμένων προγραμμάτων βιώσιμης ανάπτυξης, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, στηρίζεται στη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων και χρησιμοποιεί ως εργαλεία τη συστηματική προβολή της περιοχής, τη συγκρότηση ιδιαίτερης διαφημιστικής εικόνας της περιοχής, τη διαρκή αναζήτηση νέων αγορών και ομάδων στόχων και τέλος τη συνεργασία με κατοίκους, κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς και επιχειρήσεις της (Σχ. 2).

Σχήμα 2. Διαχείριση προγράμματος αιεφόρου ανάπτυξης (Πηγή: Δημιουργία Τοπικού Συμπλέγματος Βιώσιμου Τουρισμού, 2012)

Οι Προστατευόμενες Περιοχές θεωρούνται κατάλληλες περιοχές για την ανάπτυξη υποδομών εκπαίδευσης, βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, αναψυχής και κυρίως οικοτουρισμού. Με δεδομένο πως τα προϊόντα που σχετίζονται με την προστασία της φύσης απευθύνονται σε μια διαρκώς αναπτυσσόμενη αγορά, οι ήπιες και περιβαλλοντικά φιλικές μορφές ανάπτυξης μπορούν να δώσουν τη δυνατότητα ανάπτυξης της περιφέρειας.

Τα παραδοσιακά προϊόντα, θα πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της ανάπτυξης των περιοχών αυτών. Αυτά θα πρέπει να έχουν διαρκή προβολή, έτσι ώστε να αποφέρουν στους παραγωγούς τα απαραίτητα προς το ζην.

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης επισκεπτών. Κέντρα πληροφόρησης, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, μονοπάτια μελέτης της φύσης, βοτανικοί κήποι, τόποι παρακολούθησης της άγριας ζωής αποτελούν σημαντικά στοιχεία στον τομέα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Επίσης, περισσότερα από 200 είδη τα οποία περιλαμβάνονται στον ελληνικό χλωριδικό κατάλογο ανήκουν στην κατηγορία των αρωματικών και φαρμακευτικών ειδών, πολλά δε από αυτά έχουν πολύτιμες φαρμακευτικές ιδιότητες. Παρόλη τη σπουδαιότητά του ο εθνικός αυτός πλούτος δεν έτυχε ακόμα της αξιοποίησής που του αρμόζει.

Η συλλογή φυτικών ειδών που γίνεται κύρια από ερασιτέχνες βοτανοσυλλέκτες και μάλιστα με ληστρικό τρόπο, λόγω της ζήτησης των βοτάνων στη διεθνή αγορά, έρχεται να συμβάλλει στη μείωση των πληθυσμών της αρωματικής και φαρμακευτικής χλωρίδας με προεκτάσεις που μπορεί να φθάνουν και στην εξαφάνιση ειδών.

Η λύση είναι η συστηματική καλλιέργεια των ειδών αυτών που θα μείωνε τη συλλογή τους από τους φυσικούς βιοτόπους. Είναι γνωστό ότι η καλλιέργεια αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών χρηματοδοτείται από το ελληνικό κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση και μπορεί να αποτελέσει πηγή εσόδων.

Η αιεφόρος χρήση των οικοσυστημάτων μπορεί να προσεγγιστεί από οικονομική, περιβαλλοντική και τουριστική σκοπιά, με την ανάπτυξη Βιώσιμου Τουρισμού (Σχ. 3).

Σχήμα 3. Βιώσιμος τουρισμός (Πηγή: Δημιουργία Τοπικού Συμπλέγματος Βιώσιμου Τουρισμού 2012)

Η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων σε Προστατευόμενες Περιοχές στηρίζεται στην υπόθεση ότι η επίτευξη κέρδους δεν είναι ασύμβατη με τη διαχείριση, αρκεί να τηρούνται οι όροι προστασίας.

Η κατάλληλη υποδομή για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη (Σχ. 4) των Προστατευόμενων Περιοχών συνίσταται στα εξής:

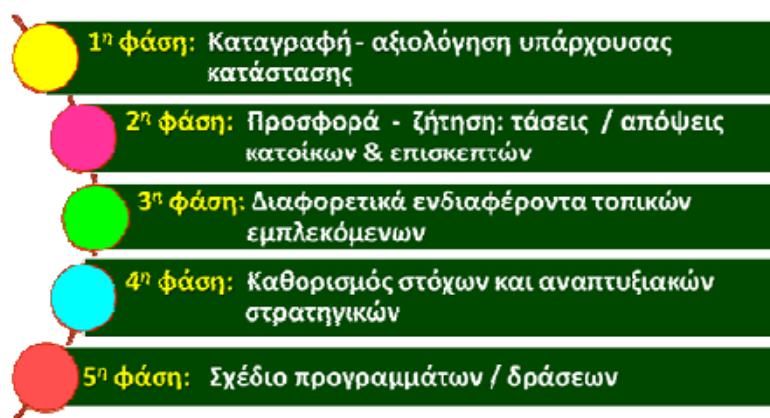
- Συνδυασμός τουρισμού φύσης με πολιτιστικές και άλλες δραστηριότητες
- Πληροφόρηση για περιοχή, τοπικά προϊόντα, δραστηριότητες
- Υποδομές και υπηρεσίες φιλοξενίας ποιότητας
- Επικοινωνία με κατοίκους
- Εναλλακτικές μορφές μεταφοράς
- Μικρές ομάδες, εξατομικευμένα προγράμματα, χαμηλές τιμές
- Αυθεντικές εμπειρίες με συμμετοχή επισκεπτών σε τοπικές δράσεις

Στο ευρύτερο πλαίσιο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης αναπτύσσονται ο εναλλακτικός τουρισμός και ο οικοτουρισμός.

Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού έχει σημαντική επίδραση στο βιοτικό επίπεδο των κατοίκων που βρίσκονται κοντά σε Προστατευόμενες Περιοχές και αυτό γιατί δημιουργεί θέσεις εργασίας, έσοδα, έργα υποδομής, πολιτιστική ανάπτυξη και αύξηση της προστασίας του περιβάλλοντος. Πολλά από τα κοινωνικά και οικονομικά πλεονεκτήματα των Προστατευόμενων Περιοχών δεν είναι πάντα δυνατό να αποτιμηθούν με βάση τους υφιστάμενους νόμους της αγοράς. Οι Φορείς Διαχείρισης τοπικά και κεντρικά μπορούν να παίξουν εδώ σημαντικό ρόλο. Χωρίς σχεδιασμό βασισμένο στην αειφορική διαχείριση οι φυσικοί και οι πολιτιστικοί πόροι του τόπου εμπορευματοποιούνται και εκμεταλλεύονται ληστρικά, με την πολιτεία να μη μπορεί να ανταπεξέλθει πλήρως στο ρόλο της.

Κύρια χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού, όπως είναι η αναζήτηση της αυθεντικότητας και της επαφής με τη φύση, η άρνηση των απρόσωπων τουριστικών πακέτων, ο συνδυασμός των διακοπών με την προσφορά εθελοντικής εργασίας, συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος

και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς προσφέροντας λύσεις σε προβλήματα της τουριστικής εποχικότητας.

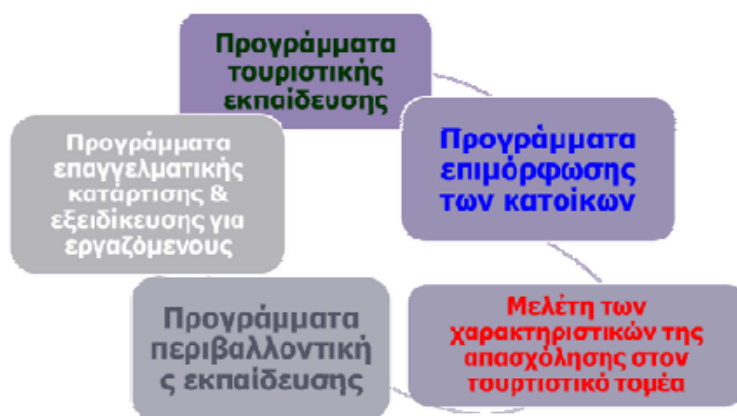
Σχήμα 4. Στρατηγική βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης σε Προστατευόμενες Περιοχές (Πηγή: Δημιουργία Τοπικού Συμπλέγματος Βιώσιμου Τουρισμού, 2012)

Όλες σχεδόν οι Διεθνείς Οργανώσεις συμφωνούν ότι ο οικοτουρισμός είναι η κατάλληλη μορφή τουρισμού για τις Προστατευόμενες Περιοχές μέσα στην ευρύτερη έννοια του βιώσιμου τουρισμού. Ο οικοτουρισμός κερδίζει μέρα τη μέρα έδαφος. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να δοθεί η ανάλογη βαρύτητα αν θέλουμε αυτός να αναπτυχθεί σε γερές βάσεις. Οι Προστατευόμενες Περιοχές αποτελούν το κατεξοχήν πεδίο εφαρμογής δράσεων οικοτουρισμού ο οποίος αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την ανάπτυξη της υπαίθρου διότι συμβάλει:

- Στην προστασία της φύσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Στη στήριξη της τοπικής οικονομίας και της περιφερειακής ανάπτυξης
- Στη συγκράτηση πληθυσμών σε απομακρυσμένες περιοχές
- Στην ευαισθητοποίηση του κοινού για την προστασία του περιβάλλοντος

Το βασικό χαρακτηριστικό των ήπιων μορφών τουρισμού, με άλλα λόγια του εναλλακτικού τουρισμού, (πεζοπορία, ποδηλασία, ορειβασία, αναρρίχηση, κατάβαση φαραγγίων κ.ά.) είναι ότι πρόκειται για μικρής κλίμακας ανάπτυξη του τουρισμού, που προέρχεται και οργανώνεται από τον τοπικό πληθυσμό και τους τοπικούς φορείς και απευθύνεται σε επισκέπτες με ειδικά ενδιαφέροντα. Αυτό προϋποθέτει, συμμετοχή των κατοίκων, συστηματική συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, σωστή και αποτελεσματική ενημέρωση και εκπαίδευση τουριστών και κατοίκων μέσω εξειδικευμένων προγραμμάτων (Σχ.5).

Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι οι μορφές τουρισμού που τον προσδιορίζουν συνδέονται με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές αξίες και υπάρχει θετική αλληλεπίδραση μεταξύ επισκεπτών και τοπικής κοινότητας. Επιπλέον, το συμπληρωματικό εισόδημα που παρέχεται, μπορεί να αποδειχθεί στοιχειώδες για την παραμονή των ανθρώπων στον τόπο τους, σημείο ιδιαίτερης σημασίας για τις ορεινές περιοχές που αντιμετωπίζουν σημαντική πληθυσμιακή μείωση και δημογραφική γήρανση.

Σχήμα 5. Διαχείριση των ανθρώπινων πόρων για αειφόρο ανάπτυξη (Πηγή: Δημιουργία Τοπικού Συμπλέγματος Βιώσιμου Τουρισμού, 2012)

Οι θετικές επιδράσεις της ανάπτυξης των διαφόρων μορφών του εναλλακτικού τουρισμού στις Προστατευόμενες Περιοχές εντοπίζονται σε οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό, περιβαλλοντικό επίπεδο. Σε επιχειρηματικό επίπεδο, ο εναλλακτικός τουρισμός συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, γεγονός καθοριστικό και για τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες (νέοι, γυναίκες). Μπορεί να ενεργοποιήσει τόσο άμεσα θέσεις εργασίας μέσω ξενοδοχείων, εστιατορίων, καταστημάτων πωλήσεων αναμνηστικών αντικειμένων όσο και έμμεσα, με την παροχή αγαθών και υπηρεσιών που σχετίζονται με τον εναλλακτικό τουρισμό.

Η πολιτιστική κληρονομιά, που διαθέτουν οι Προστατευόμενες Περιοχές δίνει την ευκαιρία στην τοπική κοινωνία να αναπτύξει και να διατηρήσει τη λαογραφία, την τοπική αρχιτεκτονική, να αναβιώσει εργασίες και τέχνες ξεχασμένες για να παράγει παραδοσιακά προϊόντα, να διατηρήσει τοπικά έθιμα και να οργανώσει πολιτιστικές εκδηλώσεις. Όλα αυτά συντηρούν και δεν αλλοιώνουν το χαρακτήρα της περιοχής, αναδεικνύοντας τη διαφορετικότητα και την μοναδικότητα του κάθε τόπου, πράγμα που λειτουργεί ως πόλος έλξης των επισκεπτών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της συμβολής Προστατευόμενης Περιοχής στην αειφόρο ανάπτυξη σε τοπικό και εθνικό επίπεδο αποτελεί η τεράστια επιτυχία του Abruzzo του Εθνικού Πάρκου στην κεντρική Ιταλία. Ο Φορέας Διαχείρισης του Abruzzo θέτει τέτοιο καθεστώς ελέγχου και προϋποθέσεις, ώστε εκατοντάδες χιλιάδες τουρίστες να επισκέπτονται την ορεινή περιοχή, μεγαλύτερο κεφάλαιο της οποίας είναι τα άγρια ζώα (αγριοκάτσικα, αρκούδες, λύγκες κλπ) και τα παραδοσιακά χωριά, με αποτέλεσμα νέες, μεγαλύτερες από πριν προοπτικές απασχόλησης για τον πληθυσμό, στον τουρισμό, στη βιολογική γεωργία και στα τοπικά προϊόντα.

Η περίπτωση του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού

Με πρωτοβουλία του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού υλοποιήθηκε το 2012, με τη χρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου, ερευνητικό έργο - μελέτη σε συνεργασία με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με τίτλο «Δημιουργία Τοπικού Συμπλέγματος Βιώσιμου Τουρισμού: Μελέτη υπάρχουσας τουριστικής δημιουργικής ικανότητας στην περιοχή του Παρνασσού».

Αρχικά, στο πλαίσιο της έρευνας καταγράφηκαν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του Παρνασσού, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης επισκεπτών, με στόχο τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη

της περιοχής. Αυτά είναι οι φυσικοί πόροι (πλούσια χλωρίδα και πανίδα, σπήλαια, φαράγγια), το ελκυστικό περιβάλλον, το ήπιο κλίμα καθώς και οι πολιτιστικοί πόροι (αρχαιολογικοί χώροι, με σημαντικότερο τους Δελφούς, βυζαντινά και μεσαιωνικά μνημεία, πλήθος μονών και εκκλησιών, παραδοσιακοί οικισμοί). Ακόμη, η περιοχή διαθέτει εύκολη προσβασιμότητα, και διεποχικότητα (τουρισμός όλες τις εποχές, επαναλαμβανόμενος τουρισμός). Ο Παρνασσός αν και αποτελεί αναγνωρισμένο προορισμό μαζικού τουρισμού με επίκεντρο το χιονοδρομικό που διαθέτει, που είναι το δημοφιλέστερο στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια άρχισαν να αναπτύσσονται στην περιοχή και ήπιες μορφές τουρισμού.

Ο αλλοδαπός τουρισμός όπως και ο ημεδαπός παρουσιάζουν οριακά αυξανόμενη παρουσία στην υπό εξέταση περιοχή, ενώ παρατηρείται έντονη ανοδική τάση για τις νέες μορφές τουρισμού.

Πιο συγκεκριμένα όσον αφορά στη συμβολή του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής, ενώ έχει μεγάλες δυνατότητες προσέλκυσης τουριστών, η επίπτωση του στην τοπική οικονομία είναι περιορισμένη και δε φαίνεται να παίζει το ρόλο που θα μπορούσε να έχει. Μεγάλο μέρος των τουριστών αγνοεί την ύπαρξή του ενώ όσοι τελικά επισκέπτονται τον Εθνικό Δρυμό πιστεύουν ότι ο ρόλος του είναι πολύ σημαντικός για την προστασία της φύσης και ότι μπορεί και πρέπει να αποτελέσει ευκαιρία για ήπια και αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής. Η περιοχή προσφέρεται για την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, με έμφαση στο στοιχείο της ποιότητας που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για το σχεδιασμό της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Μέρος των ήπιων μορφών τουρισμού, που λαμβάνουν χώρα στον Εθνικό Δρυμό Παρνασσού αποτελούν η ποδηλασία και ο περιπατητικός τουρισμός μέσα από πλήθος μονοπατιών που διασχίζουν το βουνό. Χαρακτηριστικότερα από αυτά είναι:

Το ευρωπαϊκό μονοπάτι E4 το οποίο εισέρχεται από το 51ο χλμ. της Εθνικής Οδού Θερμοπυλών – Αμφισσας, διασχίζοντας όλο το Δυτικό Παρνασσό με νότια γενική κατεύθυνση, φθάνει στους Δελφούς και καταλήγει στην Κίρρα. Το Εθνικό μονοπάτι 22 που τον συνδέει με την Πάρνηθα, διασχίζει τον κεντρικό Παρνασσό, περνώντας από Πολύδροσο, Κελάρια, Γεροντόβραχο, Τσάρκο, Χάνι Ζεμενού. Μεγάλης ιστορικής και πολιτιστικής αξίας διαδρομή είναι το αρχαίο μονοπάτι από Κίρρα προς Δελφούς, την οποία ακολουθούσαν οι από θαλάσσης προσερχόμενοι για το Μαντείο των Δελφών. Αξιόλογο είναι το αρχαίο μονοπάτι από Δελφούς προς Κρόκι και ακολούθως προς το Κωρύκειον Άντρον. Το μονοπάτι Τιθορέα –Σπηλιά Οδυσσέα Ανδρούτσου παρουσιάζει ιδιαίτερη γεωμορφολογία και ιστορική αξία.

Τα δύο τελευταία έχουν επιλεγεί, μετά από πρόταση του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού, από την οργάνωση MEDIMONTPARKS, που έχει ως στόχο την ανάπτυξη και προβολή μονοπατιών σε Προστατευόμενες Περιοχές της Μεσογείου, να περιληφθούν στον κατάλογο των ευρωπαϊκών ορεινών μονοπατιών..

Ο Παρνασσός αποτελεί ένα οικολογικό εργαστήριο με πολύ σημαντικά και ευαίσθητα οικοσυστήματα. Είναι ένας χώρος ο οποίος θα μπορούσε να αποτελέσει πρότυπο μοντέλο ήπιων μορφών τουρισμού του ορεινού χώρου. Μπορεί ο φυσικός και πολιτιστικός πλούτος της περιοχής να λειτουργήσει ως μοχλός ανάπτυξης και η τοπική κοινωνία να αποτελέσει εγγυητή της προστασίας του.

Ο Φορέας Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού συμβάλλει σημαντικά στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής, με μέτρα τα οποία μπορούν να ενισχύσουν θετικά την τοπική οικονομική ανάπτυξη όπως:

- Συμμετοχή στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πακέτου που να συνδυάζει την επίσκεψη στο Δρυμό με άλλες υπηρεσίες και δραστηριότητες (π.χ. διαμονή, ψυχαγωγία, αθλητικές δραστηριότητες, περιβαλλοντική εκπαίδευση κλπ.) για την προσέλκυση επισκεπτών με διαφορετικά κίνητρα και ενδιαφέροντα.
- Διεύρυνση της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας με τη μορφή εθελοντισμού, μέσω εμπλουτισμού των συλλόγων τους, διεξαγωγής ξεναγήσεων και οργάνωσης εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- Συστηματική και συντονισμένη συνεργασία του Φορέα Διαχείρισης με όλους τους εμπλεκόμενους με την ανάπτυξη φορείς.
- Διεξαγωγή και συμμετοχή σε ενημερωτικά σεμινάρια, ημερίδες, συνέδρια με θέματα σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής. Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού έχει ήδη διοργανώσει 5 Ημερίδες και ένα Σεμινάριο σε όλους τους Παραπαρνασσίους Δήμους
- Διοργάνωση και συμμετοχή σε εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες (εκθέσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά και ενήλικες). Ο Φορέας Διαχείρισης οργάνωσε και οργανώνει κάθε χρόνο εκπαιδευτικά προγράμματα για τους μαθητές Δημοτικών και Γυμνασίων των Παραπαρνασσίων Δήμων. Επίσης, συμμετέχει σε άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αφορούν τόσο στον Εθνικό Δρυμό Παρνασσού, όσο και στις Προστατευόμενες Περιοχές γενικότερα.
- Εκπόνηση συγκεκριμένων σχεδίων διαχείρισης επισκεπτών, με έμφαση σε θέματα προσδιορισμού της φέρουσας ικανότητας της περιοχής.

Η διασφάλιση του θεσμού των Φορέων Διαχείρισης είναι ζωικής σημασίας για την διατήρηση και ομαλή λειτουργία των Προστατευόμενων Περιοχών και είναι απαραίτητο να υπάρχουν τρόποι χρηματοδότησης για τη συντήρηση και ενίσχυσή τους.

Επίλογος

Η αειφόρος ανάπτυξη θα μπορούσε να παρομοιασθεί με μια τρίποδη καρέκλα. Το ένα της πόδι αντιστοιχεί στην επιστημονική γνώση, το δεύτερο στην αποδοχή αρχών περιβαλλοντικής ηθικής και το τρίτο στην πρόβλεψη μελλοντικών ωφελειών, που δεν είναι ακόμα γνωστές. Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι όλα τα προγράμματα βιώσιμης ανάπτυξης θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Προστατευόμενων Περιοχών για τη σωστή διαχείρισή τους, ώστε να συμβάλλουν στην αειφόρο ανάπτυξη τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Η σωστή διαχείριση του περιβάλλοντος, θα πρέπει να στηρίζεται στην αειφορία και να γίνεται με βάση το οικοκεντρικό σύστημα, δηλαδή στο επίκεντρο η φύση και όχι με βάση το ανθρωποκεντρικό σύστημα. Η ανθρωποκοινωνία δεν πρέπει να παίρνει περισσότερα από τη φύση, από όσο αυτή μπορεί να αναπληρώσει, που σημαίνει αποδοχή τρόπων ζωής και μοντέλων ανάπτυξης που είναι μέσα στα όρια αντοχής των οικοσυστημάτων. Ο Μαχάτμα Γκάντι έλεγε ότι «η γη μπορεί να μας θρέψει όλους, αλλά δυστυχώς δε μπορεί να μας ικανοποιήσει όλους». Οφείλουμε να έχουμε διαρκώς κατά νου τα προβλήματα που προκύπτουν, όταν θέλουμε να συμπεριλάβουμε τις βιολογικές επιστήμες στην οικονομική πολιτική. Είναι επικίνδυνο να χρησιμοποιούμε την ανάλυση κόστους - οφέλους, χωρίς την παραμικρή γνώση των οικολογικών προβλημάτων.

Επιβάλλεται λοιπόν, να παραμείνουμε ενάμνια προσκολλημένοι στην προστασία του περιβάλλοντος, με ταυτόχρονη όμως αλλαγή της ίδιας της συνείδησής μας, αλλά και την παράλληλη άσκηση κάθε λογής πίεσης προς τους ασκούντες την εξουσία.

Η επιβίωση του πλανήτη μας, στον οποίο όλοι οι φυσικοί νόμοι του βίου απορυθμίζονται εξαιτίας των ανθρωπογενών καταστροφών, απαιτεί έντονη και επιστημονικά τεκμηριωμένη παγκόσμια μέριμνα και αντιμετώπιση, που δε θα την περιορίζει το όποιο οικονομικό σύστημα.

Είναι ίσως επιτακτικό να δώσουμε οικονομική αξία στη βιοποικιλότητα, έχοντας ταυτόχρονα κατά νου τους περιορισμούς της.

Στο όνομα της οικονομικής ανάπτυξης, η επιστήμη και η τεχνολογία οδηγούν τον άνθρωπο στην απόλυτη κυριαρχία και εκμετάλλευση της φύσης με οδυνηρά αποτελέσματα για τον Πλανήτη Γη, τα οποία μπορεί να αποφευχθούν σύμφωνα με την προτροπή του Νίκου Καζαντζάκη από την *Ασκητική*: *Να αγαπάς την ευθύνη, να λες: Εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη Γη. Αμαδεσωθεί, εγώθαφταίω.*

Protected Areas As A Lever Of Sustainable Development In Local And National Level

Thekla K. Tsitsoni

Aristotle University Of Thessaloniki, Faculty Of Forestry & Natural Environment, Laboratory Of Silviculture, P.O.Box 262, 54124, Thessaloniki. tsitsoni@for.auth.gr

Abstract

Protected areas are required to function and fulfill their purpose in a broader context of sustainable development and management of natural resources, which is regulated by a variety of political practices and development perceptions. They are subjected to a special management regime and they have to confront conflicting interests and requirements. Their harmonization must be exercised in a manner that ensures the protection of natural resources and at the same time provide the maximum benefit for the community. This arrangement is only possible with the implementation of integrated sustainable development programs both at local and national level. In 1999 the Management Bodies were instituted and since then their task is the implementation of such programs. Protected areas are considered as the main suitable areas for the development of recreational infrastructure, education, organic agriculture and ecotourism. Aim of these activities is to stimulate the local economy and society, and the financial support so the protected area to be able to function. Sustainable development in protected areas is based on three pillars: a) the natural environment, the degree of use of which is determined as the carrying capacity of the site, that is the limit of human activity, which if overcome it will aggravate the level of natural resources and therefore the level of visitors' satisfaction, b) the social environment, that deals with the perspectives of the local population and c) the economic environment, where the needs of the local economy are analyzed. The compilation of integrated sustainable development programs both at local and national level is based on the cooperation of all the stakeholders and uses as tools the systematic promotion of the area, the image – making of the area, the constant research for new markets and target groups and finally the collaboration with the residents, governmental and private institutions and companies. The development of alternative forms of tourism has a significant effect on the living standard of the local population as it creates jobs, provides income, infrastructures, enhances cultural development and at last increases the environmental protection. Many of the

social and economic advantages of the Protected Areas are not always possible to be assessed with the existing terms of the market. So, the Management Bodies could play an important role.

Key Words: Sustainable Development, Management Bodies, Alternative Forms of Tourism, Ecotourism, Parnassos National Park.

Βιβλιογραφία

IUCN, 1994. Guidelines for protected areas management categories. IUCN, Cambridge, UK and Gland, Switzerland. 261 pp.

Ντάφης, Σ., 1986. Δασική Οικολογία. Εκδόσεις Γιαχούδη-Γιαπούδη, σελ 443

Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη Εθνικού Δρυμού Παρνασσού, 1996. Υπ.Ε.Χω.Δ.Ε., Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού, Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος Αθήνα, σελ. 234

Επιτροπή «Φύση 2000», 2011. Θεσμός των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, 10 χρόνια εφαρμογής., σελ. 44

Τσιτσώνη Θ., 2012. Προστασία Φύσης και Διαμόρφωση Δασικού Τοπίου. Α΄ Μέρος. Προστατευόμενες Περιοχές. Πανεπιστημιακές Σημειώσεις. Α.Π.Θ., σελ. 45

Τσιτσώνη Θ., 2014. Παρνασσός Μνημείο Φύσης και Πολιτισμού, Μοχλός ανάπτυξης της περιοχής. Πρακτικά Διεπιστημονικής Διημερίδας με θέμα “Περιβάλλον και Πολιτισμός στη Φθιώτιδα χθες και σήμερα”, Λαμία

Ζάγκας Θ., 2007. Αξιοποίηση Ορεινών Περιοχών. Πρακτικά του 13^{ου} Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου «Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών. Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος». Τόμος I/17-26.

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού. 2012. Δημιουργία Τοπικού Συμπλέγματος Βιώσιμου Τουρισμού: Μελέτη υπάρχουσας τουριστικής δημιουργικής ικανότητας στην περιοχή του Παρνασσού. Τελική Έκθεση Έργου. Επιστημονικά Υπεύθυνη του Έργου: Στέλλα Κωστοπούλου. Α.Π.Θ., σελ. 93

Χριστοδούλου Α., 2011. Ενάμνια προσκολλημένοι στην προστασία των δασικών οικοσυστημάτων. Πρακτικά της Ημερίδας για την Παγκόσμια Ημέρα Δασοπονίας την οποία διοργάνωσε ο Φορέας Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού. Αμφίκλεια, 19/3/2011, σελ. 15